en Kerk heeft door-
elijke vermelding van
ositie der Hervormde
an deze tractementen,
Kerkgenootschappen
de tractementen, die
, verzekerde, dus niet
mde Kerk, maar even-
-Katholieke en andere
genootschappen, die
regeling in 1808 in-
die uit de Staatskas

ount, dat door Prof.
er de Grondwet blijk-
en. Hij meent toch
Art. 171 der Grond-
dee, dat om de over-
len voor de Kerk be-
gen, aan *alle* eeredien-
heid subsidie uit de
den toegezegd. Uit
it van Koning Lode-
bepaling ontleend is,
ijken, want deze had
estelijken zonder on-
begelaten worden tot

dpunt ons echter niet
t recht van den Staat
j over deze goederen
n. We hebben aange-
tijdens de Gerefor-
ook nooit sprake is
vervalt elk beroep op
eerde Overheid heeft
de daad der Nationale
tsgrond te geven. En
r Nationale vergade-
ronden, maar op een
ustte, konden we dit
recht erkennen. Ten
it dan ook nooit ge-
regeling onder Koning
was niet de nadere
sing van het besluit
ering, maar ging van
en van de verhouding
rk uit, evenals de be-
Willem I en de rege-
t van 1814 vastge-
ok in heel de legale
ementen nooit sprake
overbrenging van de
erk bestemd, naar 's
htvaardigen zou, dat
ten subsidie zou wor-
het Koninklijk be-
dewijk èn in het Be-
em I èn in de Ground-
de *bijzondere rechten*
Hervormde Kerk op
n deze tractementen
nd gebracht met de
kapitalen door den
zou de opvordering
lfs bij lange na niet vol-
ementen van de Her-
betalen en waar de
tonnen gouds bij te
digen, dat nu aan *alle*
werd toegekend? De
subsidie is niet te
, dat de Staat, door
isqueeren, een schuld
in 't algemeen op
maar alleen daaraan,
et in het belang van
om de dienaren van
n te salarieeren. Wat
ppen aangaat is het
at Mr. van Apeldoorn
toeeigenen door den
en, maar alleen *doel-*
van deze subsidie is

le tweede plaats bij,
n niet sterk genoeg
gd, dat wanneer de
ssing van dit vraag-
standpunt had in te
eiding van Staat en
vroegere heerschende
nootschappen waren
le Kerkgenootschap-
ten uit 's Lands kas
bezaten, dit dan tot
zou moeten leiden.
rheid dan tegenover
schappen grootelijks
door al deze jaren,
t van 1815, aan de
som uit te keeren,
staat tot haar leden-
t deze andere kerk-
ou de Overheid dit
den moeilijk goed
zeker stuitend on-
bij de financieele
erken aan deze be-
Hervormde Kerk,
rechtsgrond steunde,
aakt. De Overheid
bedrag van deze
Kerkgenootschappen
ielen-aantal hebben
weede, dat dan het
wen, pastorieën en
eren van de vroegere
door de Hervormde
bezit zou wezen.
ionale Vergadering,
er alle Kerkgenoot-
lde verdeelen, zou
andpunt wezen. En
t uitgevoerd en zelfs
n te niet gedaan,
deren door de Her-
n op een beslissing
sten, maar niet op
rond.
niet bedoeld, dat
tot afrekening over-
zou wezen, wanneer
de Hervormde Kerk
deren als vergoeding
n tractementen, en
nootschappen niets
Kerkgenootschap-

pen deze tractementen als subsidie ontvangen hebben, maar zonder daarop historische rechten te kunnen doen gelden. We betwijfelen dan ook of de Antirevolutionaire partij dit bedoeld heeft, toen zij verklaarde, dat de betaling der tractementen volgens Art. 171 moest ophouden na uitbetaling aan de rechthebbenden van het rechtens verschuldigde. Vooreerst toch mag men niet vergeten, dat door de Grondwet van 1815 aan de Kerkgenootschappen *verzekerd* is het genot van de tot dusver genoten tractementen, pensioenen enz. Deze belofte aan de verschillende Kerkgenootschappen gedaan, heeft ook voor deze Kerkgenootschappen in zekeren zin een rechtsgrond geschapen. Ook de Overheid heeft een dergelijke belofte, aan de Kerkgenootschappen gedaan, te houden. En waar zij deze verbintenis wil verbreken, behoort dit dan in dezen vorm te geschieden, dat ook aan deze Kerkgenootschappen een schadevergoeding wordt uitgekeerd. Zelfs aarzelen we geen oogenblik uit te spreken, dat we ditzelfde evenzeer wenschen ten opzichte van de latere subsidie op grond van alinea 2 aan verschillende Kerkgenootschappen geschonken, ook al ontbreekt hier elke rechtsgrond. Maar we zijn het geheel met Mr. Beelaarts van Blokland eens, dat de Overheid bij zulk een afrekening eer te loyaal dan teschriel heeft te zijn om elken schijn zelfs van spoliatie te vermijden.

Maar al willen we practisch zoo ruim mogelijk te werk gaan, wat *historische rechten* betreft, handhaven we, dat daarvan niet bij deze Kerkgenootschappen, maar alleen bij de Christelijke Hervormde Kerk sprake kan wezen. Billijkheid en recht behooren hier scherp onderscheiden te worden.

Dr. H. H. K.

[1]) t. a. p. blz. 552.

Leestafel.

Ds. A. Verwaal, Vanwaar en Waartoe Onze Bijbel. Tweede omgewerkte en vermeerderde druk. Alkmaar 1920.

Met den eersten druk van dit boekje, waarin de Alkmaarsche predikant Verwaal in populairen vorm een antwoord tracht te geven op de vraag naar oorsprong en doel van den Bijbel, is het, wat den verkoop betreft, vlot gegaan. De oplaag van 3000 exemplaren was in ongeveer één jaar uitverkocht en nog was er, ook voor onderwijsgebruik, vraag naar.

Vandaar deze tweede druk, die thans voor mij ligt.

Hij wint het van den eersten doordat hij omgewerkt, met tien hoofdstukken vermeerderd en ook rijker geïllustreerd is.

De uitgever wiens naam, tot mijn verwondering, op omslag noch titelblad staat, heeft eer van zijn werk, maar het werk eert ook den auteur.

* *

Ds. Verwaal toch toont in dit boekje goed vertrouwd te zijn met dat deel der theologische wetenschap tot hetwelk de Bibliologische Vakken behooren.

Op p. 74 geeft hij een lijstje van Bronnen, die hij bij de samenstelling van zijn boekje heeft geraadpleegd en die hij tevens aan zijn lezers voor »breedere bestudeering van dit onderwerp«, recommandeert.

Het zijn er heel wat en daaronder ook waarvan ik in twijfel ben of ze onder het bereik zijn van de lezers waarvoor het boekje allereerst bestemd is.

Maar wel gaf de lezing van Vanwaar en Waartoe onze Bijbel mij de zekerheid, dat dit bronnen-lijstje, waarin ook geschriften uit de nieuwere en nieuwste vak-literatuur voorkomen, nog maar een klein gedeelte aangeeft van de literatuur, door Ds. Verwaal zelf, bij de vóórstudie tot dit zijn boekje, geraadpleegd.

Dit reeds kenmerkt Vanwaar en Waartoe tot het werk niet maar van een dilettant, maar van een wetenschappelijk theoloog.

Dan, er is meer wat het boekje dûs kenmerkt.

Het geeft ook blijk van een met oordeel des onderscheids gebruik gemaakt hebben dier bronnen; van een ze kritisch te hebben gebruikt.

Alle kritiek of beoordeeling eischt een norm, een richtsnoer of maatstaf waarnaar men beoordeelt en de norm op het gebied der wetenschap is die voor waar en valsch.

Op het gebied nu van de wetenschap der Bibliologische vakken heeft Ds. Verwaal zijn norm ontleend aan de Gereformeerde en bepaaldelijk de Calvinistische beginselen.

* *

Dit komt reeds uit in de eerste drie hoofdstukken, welke met de hoofdstukken 4—15, een inleiding vormen op het eigenlijke onderwerp: »Vanwaar en Waartoe", of wat men ook kan noemen: »Oorsprong en Doel" van onzen Bijbel.

In die eerste drie hoofdstukken toch gaat het over den Bijbel en de Godskennis, en als een goed Gereformeerd theoloog, spreekt hij daar over ingeschapen en verkregen Godskennis, over algemeene en bijzondere Openbaring.

Tusschen de hoofdstukken 3—16 liggen die waarin allerlei merkwaardigheden zijn te vinden als: de schrijvers, de talen, de handschriften, de vertalingen, en de boeken van den Bijbel. Van die 13 zijn er dan 2 hoofdstukken 11 en 12 gewijd aan de Staten-vertaling en de andere Nederlandsche Vertalingen.

Toegekomen aan hoofdstuk 16, steekt de auteur met zijn lezers van wal. In dit hoofdstuk en de 13 volgende heeft hij het over den Bijbel en zijn Goddelijk gezag, alzoo over het Vanwaar of den Oorsprong van onzen Bijbel; het eerste deel van het eigenlijke onderwerp.

Ook in deze veertien hoofdstukken, 16—29, toont de Schrijver zich als Gereformeerd theoloog.

Hij spreekt daarin over het Gezag van de Schrift; over de Inspiratie van Christus, van Profeten en Apostelen, en die tot spreken en schrijven. Verder over de Kanonvorming van O.- en N. T. Daarna, dàt en waaròm de Inspiratie niet »mechanisch«, maar »organisch« was. In h. 27 over het getuigenis der Geschiedenis, in h. 28 over 't getuigenis des H. G. in ons hart en in h. 29 over de bekende *vier* eigenschappen welke de Geref. Theologie aan de Schrift toekent: haar *noodzakelijkheid*, *volstrekt gezag*, *duidelijkheid volmaaktheid*.

Het tweede deel der door hem gestelde vraag: Waartoe de Bijbel ons gegeven is, alzoo die naar het »Doel«, beantwoordt hij in h. 30.

Dit doel is dan: in de harten der uitverkorenen het oprechte geloof te werken en te sterken, en naar aanleiding daarvan wordt in dit hoofdstuk de gereformeerde onderscheiding tusschen historisch-, tijd-, wonder-geloof en oprecht geloof naar voren gebracht. Van dit laatste, het oprechte-geloof, wordt het »wezen« nader uiteengezet in h. 31.

Deze uiteenzetting vormt dan een overgang tot h. 31: Bijbel en Sacramenten.

De titels der laatste drie hoofdstukken zijn: De Bijbel en de Beljdenis (h. 32), De Bijbel en de Critiek (h. 33) en De Bijbel en de Jongste Dag.

* *

Deze indeeling dunkt mij echter niet boven bedenking verheven.

Zij toch is niet ontleend aan wat de titel: Vanwaar en Waartoe onze Bijbel, alzoo: »Oorsprong« en »Doel«, als onderwerp aangeeft.

Met dezen titel vallen, om iets te noemen, de laatste drie hoofdstukken buiten het onderwerp.

Maar ook wanneer men de meening van den schrijver ondervangt en bij onzen Bijbel aan den Hollandschen Bijbel denkt, kan deze indeeling van het boekje er niet mee door.

'n Onderrichting toch omtrent »Ontstaan en Doel« van de Staten-Vertaling en andere Nederlandsche vertalingen, § 11 en 12, eischt eenerzijds meer dan hier op drie bladzijden wordt geboden, en maakt anderzijds veel van wat aan die twee hoofdstukken vooraf gaat en er op volgt, overbodig.

Bij deze bedenking van bloot formeelen heb ik nog twee van materieelen-aard.

De eerste geldt wat op p. 9 staat: »Het geweten behoort tot het wezen van den mensch". Het is hier niet ter plaatse daar diep op in te gaan. Het woord »geweten« is veelzinnig. Maar de eenig goede zin, die er aan te hechten is, dunkt mij, dat »gewcten« is: »de drang in den *zondaar* tot zelfbeoordeeling naar de hem bekende zedewet". Bij den mensch, die geen zondaar was, en ook bij den mensch die geen zondaar meer is, — ik denk hier, bij het eerste, aan Adam vóór den val en aan Jezus, bij het tweede, aan de »zaligen« — kan men daarom niet spreken van het »geweten«. Ook wijl nu de *zonde* wel de »natuur« van den mensch verderft, maar aan zijn »wezen« noch iets toevoegt, noch iets verandert, acht ik de bewering: »Het geweten behoort tot het »wezen van den mensch", onjuist.

Doch genoeg.

Wie het niet met mij eens is, zal 't wellicht met me eens worden, indien hij er zich op bezint, dat het »geweten« met zijn beschuldigen en ontschuldigen doet denken aan een »innerlijk »gerechtshof" en dat zulk een instelling onder »zondeloozen" onbestaanbaar is.

Mijn tweede bedenking geldt wat op p. 71 staat, waar gesproken wordt van de kritiek en waar dan niet duidelijk genoeg onderscheid wordt gemaakt tusschen externe en interne kritiek, of die waarbij het gaat om den oorspronkelijken tekst der bijbelboeken en die waarbij het gaat over den tijd wanneer, de plaats waar en de personen door wie zij geschreven zijn.

* *

Hiermede heb ik dan ook al wat ik tegen dit boekje op mijn hart heb uitgesproken, maar ik wil er gaarne aan toevoegen, dat dit verre opweegt tegen het vele wat het mij hoogelijk doet waardeeren.

Zeker, de indeeling is niet, men vergeve mij dit germanisme, »overzichtelijk"; ook doet zij, wijl niet streng aan het onderwerp ontleend, het boekje, al naar men zijn inhoud beziet, deels aan een »te veel", deels aan een »te weinig" lijden; en ook maakte zij hier en daar *doublures* onvermijdelijk.

Maar onder dat bijkomstige „te veel" is toch ook een en ander waarover ik mij verheug, dat het er bij-gekomen is. Zoo, om iets te noemen, het lezenswaardige en behartigenswaardige hoofdstuk 33: De Bijbel en de Kritiek, waarin Ds. Verwaal, als wetenschappelijk theoloog op de hoogte van de zoo Oud- als Nieuw-Testamentische wetenschap, rake dingen zegt aan het adres dier Schriftkritiek, wier resultaten, nog niet zoo lang geleden, voor velen als onweerlegbaar golden.

Zoo kan ik dan dit, in goeden zin populaire, door 'n vak-man geschreven volksboekje ten zeerste aanbevelen.

De vele photo's en verluchtigingen, die een beeld geven van velerlei wat met de Schrift in verband staat, komen aan de aanschouwelijkheid van het onderwijs, hetwelk dit werkje biedt, ten goede.

Ouders zullen wel doen het hun kinderen, onderwijzers het hun leerlingen in handen te geven en leden onzer Jongelingsvereenigingen met het te gebruiken op hun vergaderingen.

Vanwaar en Waartoe onze Bijbel vermag èn de Schriftkennis te verhelderen en te verrijken, èn het Schriftgezag te sterken.

Juist daarom kunnen ook zij, die de rijpere en rijpe jeugd reeds achter zich hebben, er nut van hebben.

Mag ik ook nu weer aan H.H. Uitgevers verzoeken, gedurende de maanden Juli en Augustus, tijdschriften en boeken ter bespreking in de Heraut, niet aan mijn adres, maar aan dat van de Standaard te zenden.

G.

Uit de Pers.

In de *Geref. Kerkbode* voor Rotterdam schrijft Dr. A. K. Jr., het volgende:

Daar is een openbaring Gods door het Woord in de Heilige Schrift. Maar daar is ook nog een andere openbaring, waarin het Gode behaagd heeft Zijne gedachten neer te leggen En die andere openbaring bezitten wij in het *boek der natuur*.

In den regel wordt daarop te weinig gelet. En daarom is het goed bij tijden eens in herinnering te brengen wat onze vaderen beleden in artikel 2 der confessie: wij kennen Hem door *twee* middelen, ten eerste door de schepping, onderhouding en regeering der geheele wereld, overmits deze voor onze oogen is als een schoon boek, in hetwelk alle schepselen, groote en kleine, gelijk als letteren zijn, die ons de onzichtelijke dingen Gods geven te aanschouwen, namelijk zijn eeuwige kracht en Goddelijkheid, als de apostel zegt, Rom. 1:20, welke dingen alle genoegzaam zijn om de menschen te overtuigen en hun alle onschuld te benemen.

Die groote en machtige schepping is een *werk Gods*. Het is niet vroom om God te zoeken alleen waar men zelf wil, maar het is wel vroom om God overal te zoeken, daar waar Hij zich openbaart. En nu, de Heere onze God openbaart zich óók in het rijk der natuur, in heel de Schepping, en doet daarvan uit een rijke sprake tot ons komen.

Heel de schepping is door Gods alvermogen tot stand gebracht, en wordt door Zijn kracht onderhouden en geregeerd. Die wereld zou zonder Gods scheppende kracht nooit tot aanzijn zijn gekomen, en zonder Gods onderhoudende kracht geen oogenblik hebben kunnen stand houden.

En daarom, wie waarlijk vroom is, onderzoekt niet alleen de Schriften, die wijs kunnen maken tot zaligheid, luistert niet alleen naar de vertroosting des Heiligen Geestes in het harte, maar laat óók zijn oog gaan over die groote en kleine letteren in het boek der natuur, om de sprake daarvan te verstaan, zoo Gods gedachten op te vangen, en de eere Gods te dienen.

Trouwens, wie bij het Woord leeft, wordt door dat Woord van zelf voortdurend gewezen op het boek der Natuur, op het werk van Hem die hemel en aarde geschapen heeft.

Dat geschreven Woord roept u op Gods vrije natuur in te gaan, rondom u te zien, het oog naar boven te heffen, en in aanbidding uit te roepen:

O Heere, onze Heere, hoe heerlijk is uw naam op de gansche aarde, Gij die uwe majesteit gesteld hebt boven de hemelen.

Treffend schoon is ook de aanhef van den zoo bekenden 19den Psalm: de hemelen vertellen Gods eer, en het uitspansel verkondigt zijner handen werk. De dag aan den dag stort overvloediglijk sprake uit, en de nacht aan den nacht toont wetenschap. Geene spraak en geene woorden zijn er, waar hunne stem niet wordt gehoord. Hun richtsnoer gaat uit over de gansche aarde, en hunne redenen aan het einde der wereld. Hij heeft in dezelve eene tent gesteld, voor de zon, en die is als een bruidegom, uitgaande uit zijne slaapkamer, zij is vroolijk als een held om het pad te loopen. Haar uitgang is van het einde des hemels, en haar omloop tot aan de einden er van, en niets is verborgen voor hare hitte.

Heel de schepping openbaart Gods wijsheid, macht en majesteit, en roept tot aanbidding van Hem, die het alzoo heeft uitgedacht en tot stand gebracht. De hemelen en de aarde doen het.

Het gebeurt door het ruime hemelrond, maar ook door het donkere zwerk. Wij beluisteren die sprake op den dag en in den nacht.

De menschen spreken in veelheid van talen, maar hier spreekt God de Heere in ééne taal tot alle volken en tot alle landen. Zooals een schilderij of beeldhouwwerk in één taal tot alle volken spreekt, zoo spreekt God de Heere door Zijn machtig scheppingswerk in één taal tot de geheele wereld. Daarom zegt de psalmist: geen spraak en geen woorden zijn er, waar hunne stem niet wordt gehoord, hun richtsnoer gaat uit over de gansche aarde, en hunne redenen aan het einde der wereld.

De Apostel Paulus past deze waarheid toe op het Evangelie. De openbaring in de natuur aan heel de wereld is het voorbeeld en de profetie dat zoo ook eens het Evangelie aan alle volken gepredikt zal worden. Want als hij spreekt over de liefelijkheid van de voeten dergenen die vrede verkondigen, dan roept hij uit (Rom. 10:18): hebben zij het niet gehoord? Ja, toch, hun geluid is over de geheele aarde uitgegaan en hunne woorden tot de einden der aarde.

Hoe groot zijn, Heer, uw werken!
Hoe ver gaat uw beleid!
Gij stelt met mogendheid
Elk deel zijn juiste perken!

Die openbaring van Gods wijsheid en majesteit in de natuur is zoo duidelijk, dat geen schepsel te verontschuldigen is, die daar niet op let en de sprake er van niet verstaat.

Daarom lezen we in Rom. 1:19, 20: overmits hetgeen van God kennelijk, in hen openbaar is, want God heeft het hun geopenbaard, want zijn onzienlijke dingen worden van de schepping der wereld aan, uit de schepselen verstaan en doorzien, beide zijn eeuwige kracht en goddelijkheid, opdat zij niet te verontschuldigen zouden zijn.

En toch, zoo velen onder de kinderen der menschen wandelen op deze aarde, en alle dingen openbaren zich aan hun oog, maar zij zien ze niet, zij verstaan niet de sprake Gods, die tot hen komt in die groote en kleine letteren van het boek der natuur. Zij worden er niet door gedrongen de hand Gods te zien in de werken zijner majesteit, zij komen niet tot verootmoediging en aanbidding.

De Psalmist zegt van dezulken: een ziel aan 't stof gekluisterd, beseft uw daden niet, geen dwaas weet wat hij ziet, zijn oordeel is verduisterd.

Als is het, dat het kind der wereld op aarde wandelende, doof is voor de sprake Gods uit de natuur, en blind voor het schrift Gods in de Schepping, hij is, naar uitdrukkelijk uitwijzen van Gods Woord, niet te verontschuldigen.

Gods Woord is ook weer noodig om de taal der Schepping goed en juist te verstaan. En als er dan zijn, die in de vrije natuur willen genieten, vooral op een rustdag, en dan denken, dat zij zonder meer God wel kunnen dienen in den Tempel van ongekorven hout, en dat meer niet noodig is, dan komt deze Psalm, die juist zoo heerlijk doet zingen van de grootheid onzes Gods in de scheppingswerken, er het oog op vestigen, dat van die Natuur wel een sprake Gods uitgaat, zeer krachtig en heerlijk zelfs, maar dat nog iets anders en iets meer noodig is.

Des Heeren Wet nochtans verspreidt *volmaakter* glans. Veel rijker en heerlijker is het getuigenis Gods in het heilig Woord. Daarin geef Hij zichzelven nog klaarder en volkomener aan ons te kennen, zooveel als noodig is voor onze zaligheid, en om te leven tot Zijn eere. Het Woord, dat volmaakter glans verspreidt dan het hemellicht der zon, is Gods getuigenis dat eeuwig zeker is en slechten wijsheid leert.

O, als de natuur schoon is, als de lente haar pracht verspreidt, als de zomer de weelde der schepping voor uw oogen uitstalt, geniet wat God, die hemel én aarde geschapen heeft, te genieten geeft. Maar doe het in dank en met aanbidding van den Vader, wiens eigen werk de schepping is. Laat daarboven het geschreven Woord Gods u dierbaar zijn, en zij de hoogste genieting in de inwoning des Heiligen Geestes.

A. K. Jr.

Voor Kinderen.

IN VREEMDE HAVEN.

VI.

Plannen.

Eer acht dagen verloopen waren, kon men zeggen, dat de kapitein en Hendrik reeds de beste vrienden waren geworden. Oom Karel maakte geen onderscheid tusschen zijn neven en het vreemde kind. Zelfs scheen de laatste hem het meest aan te trekken. Vaak nam hij Hendrik mee op zijn wandelingen, waarbij de jongen dan meestal op wat lekkers onthaald werd. Als oom met zijn familie eens uit rijden ging mocht Hendrik altijd mee. Zijn overigen tijd besteedde de jongeling aan het boerenwerk, vooral op het land. Hij deed dat niet als bij Helpman al zuchtende, maar met lust en ijver. Het is niet alleen de vraag of men werkt, maar ook hoe.

Toch ging ook hier het werken op het land bij Hendrik niet vlot. Niet dat hij lui was, maar hij zou liefst ander werk gedaan hebben. Daar kwam bij dat oom — zooals ook hij nu den kapitein noemde — over den landbouw ongeveer het zelfde dacht als Hendrik. »Het is een goed werk, nuttig en onmisbaar« zei hij meermalen, »maar het trekt mij niet aan. Je moet daar een mensch voor wezen«. De kapitein kwam dan ook zelden of nooit bij Hendrik wanneer deze in het veld bezig was.

Eens toen zij samen een lange wandeling deden en de kapitein van allerlei verteld had dat hij in overzeesche landen had gezien, voegde hij er bij:

»Ja jongen 't is waar wat we op school al leerden.

Als iemand verre reizen doet
Dan kan hij wat verhalen.

Zou je er ook geen lust in hebben?«

De anders wat doffe oogen van Hendrik begonnen te glinsteren terwijl hij zei: »Of ik«.

»Maar dan moet je hier niet op de boerderij blijven«.

»Dat kan ik toch niet. Ik ben hier maar voor een poosje. Zoodra er een goed kosthuis open is, word ik daar weer uitbesteed«.

»Ik zou je toch niet raden boer te worden als je er bepaald geen zin in hebt. Dat geeft maar verdriet. Waarom wordt je geen zeeman zooals ik?"

»Ik heb er nooit over gedacht", zei Hendrik. »Maar buitendien als de diakens het niet willen gebeurt er toch niets van".

»Nu", zei oom, »denk eens over mijn vraag, dan spreken we wel nader. En als je er meer van wilt weten kom dan maar bij me".

De woorden van den kapitein maakten op Hendrik dieper indruk dan hij zelf wel wist. Hij dacht er over na, sprak er onder geheimhouding over met Kris, en al meer gevoelde hij lust in het plan door oom geopperd. Nu zijn ouders dood waren had hij niets meer dat hem bepaald aan het dorp bond. Daarbij kwam, gelijk ik reeds zei, zijn afkeer van het boerenvak en eindelijk de begeerte om te reizen en vreemde landen te zien en te betreden.

Maar er waren ook bezwaren, en nog andere dan bij de diakens. Onze Hendrik wist niet beter te doen dan gebruik te maken van de bereidwilligheid van oom om hem in te lichten over veel dat hij te vragen had. Dat was wijs gehandeld, maar nog wijzer en beter was dat Hendrik zich tot den Heere wendde, om van Hem raad en leiding te vragen. Dat was hem in huis en op school geleerd en werd hem nu tot een zegen.

Na verloop van een maand was de zaak al een heel eind opgeschoten. »Oom" en »neef" waren het eens geworden. Zoodra de eerste nu met zijn schip uitvoer, zou hij den laatste meenemen op een reis naar de West, welke tocht over ettelijke weken zou beginnen. De diakens hadden voor de reis toestemming gegeven. Wat Kris, zijn vader en moeder en de andere huisgenooten betreft, allen speet het dat Hendrik voorlang zou heengaan. Maar vader zei terecht: »Een ieder zijn zin. Laat onze vriend maar eerst eens beproeven, hoe hem het leven op zee bevalt. En zoo ja, waarom zou hij op zee niet evengoed God kunnen dienen en verheerlijken als aan land?"

De tijd naderde, dat kapitein Klaver uit zou zeilen. Veel was in gereedheid te brengen, ook voor Hendrik, die nog nooit gereisd had en wel allerminst in een schip. Doch alles kwam in orde en de dag van vertrek werd bepaald, »wind en weer dienende", wat bij een zeilschip nog wat meer zeggen wil dan bij de stoomvaartuigen uit onzen tijd.

Doch:

»Tusschen mond en beker
Is nog veel onzeker"

zegt terecht een oud spreekwoord. 't Zou ook hier blijken.

Twee dagen voor de kapitein en zijn jeugdige vriend zouden afreizen, ging de eerste in de avondschemering nog een paar afscheidsbezoeken brengen aan bekenden, die hij tijdens zijn verblijf had opgedaan.

Toen hij terugkeerde was het reeds vrij donker. Zoo kwam het dat de kapitein een kuil in den weg niet zag, er onverhoeds in trapte en een buiteling voorover maakte, zoodat hij met een smak te recht kwam op de knoestige wortels van een boom. De pijn hierdoor veroorzaakt was zoo hevig dat de man een luiden schreeuw gaf. Dat was echter zijn geluk, want nu hoorden hem een paar mannen die voorbij gingen, en die hem zeker in den donker niet zouden gezien hebben. Nu waren zij spoedig bij hem. Zij slaagden er met veel moeite in hem op de been te helpen en naar zijn verblijf te brengen, dat gelukkig vlak bij was. Hier vertelden ze wat zij wisten; het overige voegde oom zoo goed en kwaad als het ging er bij.

Toen hij in de helder verlichte kamer zat, bleek het dat hij maar enkele wonden bekomen had en wel aan het hoofd, die echter weinig of niet bloedden. Doch waar allen van schrikten was de doodelijke bleekheid van zijn anders zoo kleurig en fleurig aangezicht. Weldra klaagde hij over zware duizeling en zou van zijn stoel gevallen zijn, als zijn broer hem niet gegrepen had. Deze geholpen door zijn vrouw en de twee oudste jongelui haastten zich den gevallene naar bed te brengen, terwijl de twee jongeren werden uitgestuurd om den geneesheer te halen.

't Was reeds bijna nacht toen de dokter verscheen. De valwonden waren, zeide hij, van weinig beteekenis, maar met den val zelf stond het anders. Het kon geruimen tijd duren eer de kapitein weer hersteld was. De eerste dagen moest hij volstrekt rusten. En zoo geschiedde het dan, dat de man op den dag dat hij gemeend had uit te varen, bedenkelijk ziek lag, buiten staat aan iets te denken, ja ter nauwernood bewust waar hij was.

De mensch wikt, God beschikt. Dat ervoer ook Hendrik reeds jong.

Dat de kapitein niet spoedig zou beteren was duidelijk. Er konden maanden verloopen eer het zoo ver was. Intusschen werd het nu de vraag wat Hendrik doen zou. Alles was voor zijn vertrek gereed. Hij had eigenlijk geen thuis meer, en met oom viel thans niet te raadplegen.

Hoogenbirk.

Buitenland.

Beperking van alcoholverbruik in Noorwegen. In Noorwegen is een wet aangenomen die het verbruik van alcoholische dranken zeer beperkt en slechts dat van zeer lichte wijnen en van regeeringsbier „Landöl" toelaat. Er werd daarover een volksstemming gehouden; voor het eerst namen ook vrouwen daaraan deel. 660.000 stemmen werden uitgebracht; de tegenstanders van de alcohol zegevierden met een meerderheid van 111.000 stemmen. De strijd werd van de zijde der alcoholvrienden met groote verbittering gestreden. In de hoofdstad Christiania, waar de brandewijnvrienden in de meerderheid waren, vernam men slechts één kreet: «Stem nei." Als op den eersten stemdag een man met een banier waarop »Stem ja" geschreven stond op de hoofdstraat van Christiania verscheen, werd hij uitgelachen — ieder meende, dat Koning alcohol de overwinning behalen zou. Den volgenden dag werden duizenden vlugschriften door de neen-lieden verbreid; de vensters waren er mede beplakt; aan de wagens waren plakkaten en banieren bevestigd: de grond was schier geheel met blaadjes bedekt die de alcohol; aanbevalen; studenten reden met automobielen door de straten en wierpen op de voorbijgangers neen-confetti: zelfs de honden liepen met plakkaten op den rug en kleine vlaggen in den bek. Op één ja zag men minstens duizend neen. Maar in de stemlokalen kreeg men een anderen indruk. Het steeds toestroomen van vrouwen, die zwegen maar stemden, was een bezield getuigenis. Deze zwijgende vrouwelijke stemmen brachten de beslissing, waarover de alcoholvrienden, toen de uitslag bekend was geworden, verslagen waren.

De Duitsche Oost-Afrikaansche zending behouden. De Zending in Oost-Afrika, uitgaande van het „Leipziger Missionsgesellschaft", is gered.

De Zendeling Raum meldde op 15 Jan. l.l. uit Maangoe aan Kilimandjaro: „Deze dag was voor ons een dag van bizondere vreugde en dank. Hij bracht ons de tijding, dat ons blijven hier in Oost-Afrika zoo goed als verzekerd is. Wij kunnen onder opgaaf van redenen tot den 14den Febr. een bewijs tot toelating daartoe verkrijgen. Of de in Duitschland vertoevende Luthersche Zendelingen, die in Oost-Afrika arbeidden, verlof tot terugkeer naar hun arbeidsveld zullen krijgen, is een andere vraag. Maar ons is de weg geweezen: Onze Zending moet zich tot den „administrator" te Dar-es-Salaam, Sir Horace Byatt, met een verzoekschrift wenden. Het best zal dit van hier uit kunnen geschieden. Het jaar 1920 heeft ons dus in zijn begin een wonderbaar bewijs van de hulpe Gods gegeven. Dit brengt ons de belofte dat Hij ook verder helpen zal.

Dit is inderdaad een verblijdend bericht. De Engelsche regeering komt dus terug van haar plan om allen arbeid van Duitsche zendelingen in de voormalige Duitsche Koloniën en daar buiten te verbieden. Het scheen dat zij alle Duitsche invloeduitoefening, ook door middel van Zendelingen, blijven wilde verhinderen. Maar kennelijk heeft zij ingezien dat daardoor te zeer hoogere belangen werden geschaad. Mocht het nu ook blijken dat de Engelsche overheid ook aan Duitsche zendelingen zal toestaan om hun arbeid in andere Engelsche Koloniën voort te zetten. Uit het bovenstaand bericht komt ook uit, dat Engeland de onverzoenlijke staatkunde van Frankrijk niet volgen wil — een bewijs van toenadering.

Winckel.

Officieele Berichten.

Vrije Universiteit.

Men schrijft ons:

De circulaire, door de Regelings-Commissie verzonden, waarin een feestgave gevraagd wordt voor de vereeniging op haar 40e jaarvergadering, wordt algemeen goed ontvangen.[1])

Uit alle oorden van het land komen goede berichten in, en sommige bladen bevelen de collecte met groote warmte aan.

Dat is te verklaren. De Vrije Universiteit is wel geen stichting die van de Kerken uitgaat, maar er zal moeilijk een inrichting in ons vaderland te noemen zijn waarbij de Kerken zooveel belang hebben.

Niet genoeg kan er de aandacht op gevestigd worden, van welke beteekenis het Hooger onderwijs in het algemeen voor het leven van Kerk en land is.

Niet om te roemen, maar om dankbaar aan God te gedenken, mag van rijken zegen op het werk der Vrije Universiteit worden gewaagd. En wie weet wat de Heere ons nog schenkt!

Op de Jaarvergadering hoopt de hoogleeraar Dr. L. Bouman plannen te ontwikkelen voor de uitbreiding van de Medische faculteit. Hier uitsluitend aan de opleiding van geneeskundigen te denken, zou men eenzijdigheid kunnen noemen.

Denkt aan de leeraren voor de Hoogere burgerscholen, leeraren in de natuur- en scheikunde, in de plant- en dierkunde. Waar zullen deze mannen hunne opleiding verkrijgen zoo er geen Christelijke Hoogeschool is?

De Vrije Universiteit heeft recht op de medewerking van alle christenen in ons Vaderland.

Ook kunnen de Kerken haren invloed doen gelden op de vereeniging, want alle Kerken of andere corporaties die f 25.— in de kas der Vereeniging storten, hebben het recht — en mitsdien den plicht — een afgevaardigde met stemrecht naar de vergaderingen te zenden.

Helaas, er zijn ook Kerken die zoo gaarne een extra collecte zouden willen houden, maar daartoe niet in staat zijn, omdat er bij elken dienst des Woords reeds een extra collecte moet gehouden worden voor de armen, of voor den eeredienst of voor andere doeleinden.

Dit is wel niet voordeelig voor de Vereeniging, maar nog meer zijn toch zulke Kerken te beklagen.

Elke week een extra collecte is toch eigenlijk geen extra collecte meer, maar wordt of is geworden een derde collecte. Wel is het jammer voor de Vereeniging, dat in den regel zulke Kerken ook niet geheel nakomen de overeenkomst destijds gemaakt om tweemaal 's jaars een collecte te houden voor de Theologische faculteit. Hier kan worden gedacht aan het spreekwoord »Armoede zoekt list", want in plaats van twee collecten te houden voor de Theologische faculteit, houdt men tweemaal 's jaars een collecte waarvan de Theol. fac. de helft ontvangt.

Jammer voor de Theologische faculteit, maar nog meer voor zulke Kerken. Want strikt genomen mag men geen extra collecte vragen aan corporaties die nog niet geheel de gemaakte overeenkomsten nakomen.

De verslagen worden verzonden. Uiterlijk Woensdag 15 Juni kunnen ze in het bezit van de rechthebbenden zijn. Een werk voor de broeders correspondenten en agenten dat gewaardeerd moet worden en van groote waarde zijn kan voor de Vereeniging, wanneer bij het bezorgen nog eens over het nut der Vrije Universiteit kan worden gesproken. Het spreekt van zelf, dat op plaatsen waar veel begunstigers zijn, dit niet kan gebeuren, en in alle geval is het beter dat de verslagen op tijd worden bezorgd, dan dat men wacht op tijd voor bezoeken.

De Classis Warfum heeft in hare buitengewone Vergadering, gehouden 3 Juni 1920 te Winsum, den Eerw. heer H. Knoop, beroepen pred. te Schouwerzijl, peremptoir onderzocht en met algemeene stemmen toegelaten tot den dienst des Woords en der Sacramenten.

Namens de Classis voornoemd,
E. van der Laan, Scriba.

Generale Synode.

De Raad der Geref. Kerk van Leeuwarden, door de Generale Synode van Rotterdam 1917 aangewezen tot het bijeenroepen der Generale Synode van 1920, brengt bij dezen aan de Kerken ter kennis, dat de Synode D. V. zal gehouden worden te Leeuwarden op 24 Augustus a. s. en volgende dagen.

Vriendelijk wordt verzocht, alle stukken voor

[1]) De antwoorden op de circulaire en het bedrag der collecten moeten worden gezonden aan den heer C. W. Wachtels, Kinderhuissingel 14 te Haarlem.